

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НН ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРИЧ

_____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Освітня програма: Образотворче мистецтво. Станковий живопис

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІ культури і мистецтв
« 30 » серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

Розробник:

Наталя Кохан – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від « 26» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну
кандидат мистецтвознавства, доцент

Наталя КОХАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й, 2-й		1-й, 2-й	
Лекції			
Практичні, семінарські			
66 год.		14 год.	
Самостійна робота			
110 год.		162 год.	
Консультації:			
4 год.	4 год.		
Вид контролю: екзамен 1, залік 2			
Загальна кількість годин - 180			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення курсу «Основи композиції» передбачає засвоєння студентами спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація законів композиції за якими будується художній твір. Курс побудовано як синтез теоретичних засад і практичних навиків, де набуті знання втілюються в авторських творчих роботах та демонструють: композиційне відчуття міри; розвиток уяви на основі творчого переосмислення дійсності та майстерність виконання у матеріалі.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». При вивченні дисципліни доцільно застосовувати загальнонаукові методи дослідження (теоретичні: аналіз, синтез; емпіричні: спостереження) та спеціальні: формальний метод, образно-стилістичний та змістовно-композиційний.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи композиції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки напряму 02 Культура і мистецтво.

Дисципліна «Основи композиції» вимагає обізнаності (в об'ємі шкільного курсу) із основ образотворчої грамоти.

3. Результати навчання за дисципліною

Результатом навчання є знання й використання теоретичних основ побудови композиції, опанування практичних навичок створення авторського твору, що поєднує грамотну побудову композиційної рівноваги, емоційну складову твору та майстерність виконання.

<p>Знання: особливостей мистецьких стилів та жанрів, загальні ідеї провідних художньо-естетичних та культурних тенденцій.</p> <p>Уміння: здійснювати мистецький аналіз художніх творів; виявляти особливості композиції.</p>	ПРН 1	<p>Знати передові технології і стратегії з формування духовності, істинну сутність взаємин культури і мистецтва, культури і цивілізації, культури і образотворчого мистецтва.</p>
--	--------------	---

Знання термінології в композиції. Уміння аналізувати творчий процес та обґрунтувати його результат за допомогою професійної термінології.	ПРН 2	Знати термінологію образотворчого мистецтва. 3
Знання місця композиції в загальній структурі взаємопов'язаних дисциплін; системи композиційних закономірностей, законів та засобів побудови й гармонізації. Уміння застосовувати знання на практиці.	ПРН 3.	Знати та розуміти основні концепції, теорії та загальну структуру образотворчого мистецтва.
Знання з історії розвитку образотворчого мистецтва та теоретичних основ композиційної побудови. Уміння аналізувати художній твір.	ПРН 4.	Знати історію розвитку зарубіжного і українського образотворчого мистецтва, орієнтується у напрямках мистецтва, вміти визначати приналежність до тієї чи іншої доби, визначати автора твору, давати художню характеристику твору мистецтва.
Знання основних стильових напрямків у мистецтві є фундамент будь яких теоретичних та практичних праць в галузі образотворчого мистецтва (уміння).	ПРН 5.	Знати основні стильові напрямки у мистецтві, вміти працювати в них, виконувати творчі роботи з основних видів мистецтва.
Знання матеріалів створення художнього твору максимально розширює діапазон їх використання, в тому числі – нетрадиційного використання (уміння).	ПРН 6	Знати сучасні художні матеріали та особливості роботи різними графічними, пластичними і живописними матеріалами.
Знання: теоретична основа є основою для практичних робіт (уміння).	ПРН 7	Знати класифікацію видів, жанрів образотворчого мистецтва, Розуміти взаємозв'язки між різними видами і жанрами мистецтва.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А 90-100 балів Відмінно	студент досконало знає теоретичний матеріал і мистецькі зразки; відповідає без помилок; вміє застосовувати отримані знання, оперувати понятійно-термінологічним апаратом та бездоганно створює і виконує авторський твір з композиції.
В 82-89 Добре	студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи оригінальні, але технічно недостатньо якісно виконані авторські твори з композиції.
С 74-81 Добре	студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи з композиції не дуже цікаві і технічно недостатньо якісно виконані.
Д 64-73 Задовільно	студент на недостатньому рівні володіє теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи з композиції не дуже цікаві і технічно недостатньо якісно виконані.
Е 60-63 Задовільно	студент на недостатньому рівні володіє теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи з композиції не дуже цікаві і технічно виконані неякісно.
FX 35-59 Незадовільно	студент не володіє теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи не цікаві і технічно виконані неякісно.
F 0-35 Незадовільно	студент не володіє теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; авторські роботи не виконані.

Розподіл балів 1 сем.

Поточний контроль				Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1							
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	47	75	25	100
Поточний контроль							
7	15	15	10				
Контроль самостійної роботи				28			
7	7	7	7				

Розподіл балів 2 сем.

Поточний контроль				Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 2					
Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	60	100
Поточний контроль					
15	15	15	15		
Контроль самостійної роботи				40	
10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є практичні завдання, теоретичний аналіз власних пошуків, творів: залік, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Композиція та її закони. Художній образ. Засоби вираження художнього образу.

Розділ 2. Види композиції. Засоби гармонізації композиції.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Композиція та її закони. Художній образ. Засоби вираження художнього образу.

Тема 1.1. Поняття композиції.

Тема 1.2. Закони композиції.

Тема 1.3. Типи композиції.

Тема 1.4. Художній образ. Засоби вираження художнього образу. *Форма.*

Розділ 2. Види композиції. Засоби гармонізації композиції.

Тема 2.1. Засоби вираження художнього образу. *Колір*.

Тема 2.2. Засоби вираження художнього образу. *Фактура. Текстура*.

Тема 2.3. Засоби гармонізації композиції.

Тема 2.4. Види композиції.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.
Розділ 1. Композиція та її закони. Художній образ.										
Засоби вираження художнього образу.										
Тема 1.1. Поняття композиції.	4		2		2	7		2		5
Тема 1.2. Закони композиції.	16		8		8	20				20
Тема 1.3. Типи композиції.	20		8		12	22		2		20
Тема 1.4. Художній образ. Засоби вираження художнього образу. <i>Форма</i> .	50		16	2	32	44		2	2	40
Розділ 2. Види композиції. Засоби гармонізації композиції.										
Тема 2.1. Засоби вираження художнього образу. <i>Колір</i> .	30		10		20	27		2		25
Тема 2.2. Засоби вираження художнього образу. <i>Фактура. Текстура</i> .	6		2		4	7		2		5
Тема 2.3. Засоби гармонізації композиції.	36		12		24	32		2		30
Тема 2.4. Види композиції.	18		8	2	8	21		2	2	17
Усього годин	180		66	4	110	180		14	4	162

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Композиція та її закони. Художній образ.			
Засоби вираження художнього образу.			
1	Поняття композиції. Аспекти розвитку, види композиції.	2	2
2	Закони композиції.	2	
3	Закон цілісності (єдності).	2	
4	Закон співвідпорядкування (Композиційний центр, Композиційна пауза, Домінанта, Акцент).	2	
5	Закон рівноваги.	2	
6	Типи композиції.	2	2
7	Замкнута (закрита) композиція. Відкрита композиція	2	
8	Симетрична композиція. Асиметрична композиція	2	
9	Статична композиція. Динамічна композиція	2	
10	Художній образ. Засоби вираження художнього образу.	2	2
11	<i>Форма</i> .	2	
12	Стилізація.	2	
13	Трансформація.	2	
14	Пропорція.	2	
15	<i>Сприйняття форми на площині.</i>	2	

16	Геометричне, оптичне сприйняття форми.	2	
17	Сприйняття точки, лінії, плями на площині.	2	
Розділ 2. Види композиції. Засоби гармонізації композиції.			
1	<i>Колір.</i> Фізіологічний вплив кольору на людину	2	2
2	Фізичні асоціації.	2	
3	Емоційні асоціації	2	
4	Об'єктивні властивості кольору і реакції	2	
5	Характеристики кольору (кольоровий тон, світлота, відносна яскравість, насиченість, чистота кольору, рівновага)	2	
6	<i>Фактура. Текстура.</i>	2	2
7	Засоби гармонізації композиції.	2	2
8	Метр	2	
9	Ритм (простий, складний).	2	
10	Контраст, нюанс, тотожність.	2	
11	Пропорція. Колір.	2	
12	Масштаб. масштабність	2	
13	Види композиції.	2	
14	Фронтальна композиція.	2	
15	Об'ємна композиція.	2	
16	Глибинно-просторова композиція.	2	
Разом		66	14

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Композиція та її закони. Художній образ.			
Засоби вираження художнього образу.			
1	Перегляд літератури та відео на тему: Поняття композиції. Аспекти розвитку, види композиції. Точка в композиції. Створення композицій з крапок.	2	5
2	Перегляд літератури та відео на тему: Закони композиції. Лінія. Лінії. Створення композицій з тонких ліній.	2	5
3	Перегляд літератури та відео на тему: Закон цілісності (єдності). Різні лінії. Створення композицій з різних ліній.	2	5
4	Перегляд літератури та відео на тему: Закон співпорядкування (Композиційний центр, Композиційна пауза, Домінанта, Акцент). Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	5
5	Перегляд літератури та відео на тему: Закон рівноваги. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	5
6	Перегляд літератури та відео на тему: Типи композиції. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	5
7	Перегляд літератури та відео на тему: Замкнута (закрита) композиція. Відкрита композиція. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	5
8	Перегляд літератури та відео на тему: Симетрична композиція. Асиметрична композиція. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
9	Перегляд літератури та відео на тему: Статична композиція. Динамічна композиція. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
10	Перегляд літератури та відео на тему: Художній образ. Засоби вираження художнього образу. Пошукові варіанти	4	5

	композиції із зазначеної теми.		
11	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Форма</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
12	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Стилізація</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
13	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Трансформація</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
14	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Пропорція</i> . Експериментальні варіанти із зазначеної теми.	4	5
15	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Сприйняття форми на площині</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
16	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Геометричне, оптичне сприйняття форми</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
17	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Сприйняття точки, лінії, плями на площині</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми. Вибір та виконання фінальної композиції.	4	5
Розділ 2. Види композиції. Засоби гармонізації композиції.			
1	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Колір</i> . Фізіологічний вплив кольору на людину. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
2	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Фізичні асоціації</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
3	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Емоційні асоціації</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
4	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Об'єктивні властивості кольору і реакції</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
5	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Характеристики кольору (кольоровий тон, світлота, відносна яскравість, насиченість, чистота кольору, рівновага)</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
6	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Фактура. Текстура</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
7	Перегляд літератури та відео на тему: Засоби гармонізації композиції . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
8	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Метр</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
9	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Ритм (простий, складний)</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
10	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Контраст, нюанс, тотожність</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
11	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Пропорція. Колір</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
12	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Масштаб. Масштабність</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	4	5
13	Перегляд літератури та відео на тему: Види композиції . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	5
14	Перегляд літератури та відео на тему: <i>Фронтальна композиція</i> . Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	4

15	Перегляд літератури та відео на тему: Об'ємна композиція. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми.	2	4
16	Перегляд літератури та відео на тему: Глибинно-просторова композиція. Пошукові варіанти композиції із зазначеної теми. Вибір та виконання фінальної композиції.	2	4
Разом		110	162

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві: Монографія. Львів: НВФ «Українські технології», 2005. 198 с.
2. Іванов С. Основи композиції видання. Львів: Світ, 2013. 232с.
3. Кайдановська О.О. Методичні рекомендації до курсу „Основи композиції”. Творчі практичні завдання. Полтава, 2002. 56 с.
4. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2018. – 304 с.
5. Посібник. Основи формальної композиції: для студентів напряму 6.020205 «Образотворче мистецтво» / Укладач О.А. Половна-Васильєва – Дніпропетровськ, Роял – Принт, 2015. – 34 с.
6. Семчук Л. Я. Основи композиції: навчально-методичні рекомендації до проведення теоретичних занять з курсу для студентів напряму підготовки 6.020200 – «Дизайн», ОКР «Бакалавр» у І семестрі / Л. Я. Семчук. – ІваноФранківськ, 2011. – Ч. 1. – 40 с.
7. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. — 112 с.
8. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 110 с.

Додаткові

1. Івченко, Володимир. Сюжетна композиція. Мистецтво та освіта. 2011. № 1. С. 38-40
2. Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., О. Й. Лясковський. Основи об'ємно-просторової композиції. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 212 с.
3. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2002. 190 с.
4. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 300 с.
5. КостенкоТ.В. Основи композиції та тримірного формоутворення: навчально-методичний посібник. Харків: ХДАДМ, 2003. 256 с.
6. Кройтор, Тетяна. Методи інтерактивного навчання на заняттях з композиції. Мистецтво та освіта. 2013. № 4. С. 17-19.
7. Лотошинська Н. Д., Івахів О. В.Теорія кольору та кольороутворення. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 204 с.
8. Мигаль С. П., Дида І. А., Казанцева Т. Є. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища.Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 228 с.
9. Перепелиця, Олена. Практичні завдання з композиції. Мистецтво та освіта. 2017. № 4. С. 22-27
- 10.Пічкур, М. Композиційна схема та її види. Мистецтво та освіта. 2005. № 3. С. 13-18
- 11.Плазовська, Любов. Теорія і практика композиції площинного характеру в коментарях художників-педагогів. Мистецтво та освіта. 2013. № 4. С. 20-27.
- 12.Хмельовський О.М. Теорія образотворення: Кн. 5. Композиція. Луцьк, Волинська мистецька агенція «Терен», 2005. 408 с.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичних та ілюстративних матеріалів, а також навчально-методичного матеріалу (посібників, монографій, популярної літератури з формальної композиції, ілюстрованих альбомів, доступу до електронних ресурсів) та апаратури (відеопроєктор, комп'ютер, ноутбук) для проведення практичних занять з достатньою кількістю ілюстрацій (презентацій) зразків, що вивчаються за програмою. Як наочні методи навчання можливо здійснювати відвідування виставок, вернісажів, майстерень художників, організацію екскурсій тощо.